

คณะกรรมการประสานงานองค์กรพัฒนาเอกชนภาคเหนือ (กป.อพช.เหนือ)

77/1 หมู่ 5 ต.สุเทพ อ.เมือง จ.เชียงใหม่ 50200 โทร.(053)810623-4

Email :ncod_cm@yahoo.com,ncod_cm@hotmail.com

ที่ กป.อพช.เหนือ 005/2553

19 กุมภาพันธ์ 2553

เรื่อง ขอเสนอความเห็น

เรียน ประธานคณะอนุกรรมการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเพื่อปรับปรุงรายการ
“โครงการหรือกิจการที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้งทางด้านคุณภาพ
สิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ”

สิ่งที่ส่งมาด้วย

1. เอกสารแนบที่ 1 เหมือนทองคำ ‘คุณภาพชีวิต’ ดีขึ้นจริงหรือ เขียนโดย โสธิดา นุราช
2. เอกสารแนบที่ 2 หนังสือ สาละวิน สายน้ำสามแผ่นดิน
3. เอกสารแนบที่ 3 หนังสือ ก่อนถ่ายทำจริง อภิมหาโครงการผันน้ำ กก อิง น่าน

ในนามคณะกรรมการประสานงานองค์กรพัฒนาเอกชนภาคเหนือ (กป.อพช.เหนือ) ขอ
สนับสนุนกระบวนการรับฟังความเห็นของคณะอนุกรรมการฯ เพื่อให้การปฏิบัติตามกฎหมาย
รัฐธรรมนูญมาตรา 67 วรรคสอง มีความชัดเจนในสังคมไทย ในกรณีนี้ กป.อพช.เหนือ ใครขอเสนอ
ประเด็นการตีความในเรื่อง “ความรุนแรง” และกระบวนการจัดรับฟังความเห็นในครั้งนี้
นอกเหนือจากความเห็นต่อประเภทโครงการหรือกิจกรรม รวม 3 ประการดังนี้

ประการที่ 1 ประเภทโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดความรุนแรง

กป.อพช.เหนือ ขอสนับสนุนการกำหนดประเภทโครงการหรือกิจกรรมที่อาจจะก่อให้เกิดความ
รุนแรง ให้ต้องจัดทำรายงานผลกระทบด้านสุขภาพควบคู่ไปด้วย ตาม “ร่างประเภทโครงการหรือ
กิจกรรมที่อาจก่อผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ”

ประกอบด้วยโครงการจำนวน ๑๙ ประเภท และ “คณะอนุกรรมการพิจารณาแนวทางการวินิจฉัย
โครงการ กิจการ หรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทางด้านสุขภาพ”
อย่างไรก็ตาม กป.อพช.เหนือ ใครขอเสนอความเห็นเพิ่มเติมดังนี้

1. ถึงแม้ว่ามีโครงการและกิจกรรมที่ไม่เข้าข่ายจะก่อให้เกิดความรุนแรงตาม

หลักเกณฑ์กลางนั้น แต่ก็มีได้หมายความว่าโครงการหรือกิจกรรมต่างเหล่านี้ จะไม่สร้างปัญหา ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและต่อชุมชน ดังนั้นจึงควรให้ชุมชนที่จะได้รับผลกระทบ มีสิทธิในการการ ตรวจสอบโครงการหรือกิจกรรมต่างๆเหล่านี้ในทุกๆด้าน จนเป็นที่มั่นใจต่อชุมชนได้ จึงจะพิจารณา ให้ใบอนุญาตดำเนินโครงการหรือกิจกรรม เช่น โครงการประเภทโรงไฟฟ้าชีวมวลที่มีกำลังผลิตต่ำกว่า 10 เมกะวัตต์

2. ข้อเสนอให้ปรับปรุงประเภทโครงการที่ 13 เชื้อนกักเก็บน้ำหรืออ่างเก็บน้ำ หรือฝาย หรือเขื่อนทดน้ำ โดยให้เพิ่มประเภทโครงการประตุน้ำที่สร้างกันแม่น้ำสายหลักด้วย โดยไม่ต้องมีตัวชี้วัดในเรื่องปริมาณเก็บกักหรือพื้นที่เก็บกักน้ำ เนื่องจากแม่น้ำสายหลักเป็นแม่น้ำสายใหญ่ที่มีความสำคัญและมีประชาชนหรือชุมชนต้องพึ่งพาแม่น้ำสายหลักเป็นจำนวนมาก การก่อสร้างประตุน้ำในปัจจุบัน ยังไม่เข้าเกณฑ์ที่จะต้องทำรายงานผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม ดังเช่น โครงการประตุน้ำปิง จ.เชียงใหม่ หรือ โครงการประตุน้ำแม่สอย อ.จอมทอง จ. เชียงใหม่ ประชาชนหรือชุมชนไม่สามารถตรวจสอบโครงการนี้ได้ เพราะไม่เข้าเกณฑ์ที่จะต้องจัดทำ รายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อม

ตัวอย่างผลกระทบการสร้างประตุน้ำกันแม่น้ำสายหลักที่ชัดเจน คือ โครงการประตุน้ำบางปะกง, โครงการเขื่อนห้วยนา(เป็นลักษณะประตุน้ำ), โครงการเขื่อนราศีไศล(เป็นลักษณะประตุน้ำ) เมื่อสร้างเสร็จและเริ่มใช้งาน ได้สร้างความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชนอย่างรุนแรง จนทำให้ต้องมีการจัดทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมในภายหลัง กรณีนี้เป็น ตัวอย่างที่ชัดเจนของโครงการประเภทประตุน้ำกันแม่น้ำสายหลัก

3. โครงการเหมืองแร่ที่อยู่ในพื้นที่ลุ่มน้ำชั้น 1 และพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ในประเภท

โครงการลำดับที่ 1 นั้น ซึ่งต้องมีการจัดทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมอยู่แล้ว ในกรณีที่โครงการ เดิมหมดอายุลงและมีการขออนุญาตประทานบัตรเหมืองแร่ใหม่นั้น กป.อพช.เหนือ มีความเห็นว่า โครงการเหมืองแร่ ถือเป็นโครงการที่อาจจะก่อผลกระทบรุนแรง ดังนั้นจึงจำเป็นต้องทำรายงาน ผลกระทบสิ่งแวดล้อมและรายงานผลกระทบสุขภาพใหม่ ก่อนการขออนุญาต ทั้งนี้เนื่องจาก ประทานบัตรที่ได้รับมาระยะเวลายาวนานถึง 10-15 ปี ผู้ประกอบการได้รับผลประโยชน์ตอบแทน ด้านลงทุนที่คุ้มค่าไปพอสมควรแล้ว หากผู้ประกอบการต้องการดำเนินกิจการต่อเนื่อง ก็สามารถวางแผนการจัดทำรายงานต่างๆเหล่านี้ให้แล้วเสร็จล่วงหน้าได้ และถือเป็นภาระของภาครัฐที่จะได้เข้ามา ตรวจสอบผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนหรือชุมชน ให้สามารถเป็นที่ ยอมรับร่วมกันได้ และจะเป็นแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นดังที่ปรากฏในเอกสารแนบที่ 1

4. ข้อเสนอให้ ประเภทโครงการหรือกิจกรรมในเขตควบคุมมลพิษ เป็นโครงการที่ อาจจะก่อให้เกิดความรุนแรง ตามมาตรา 67 วรรคสอง เนื่องจากเหตุการณ์ประกาศเขต ควบคุมมลพิษ เนื่องจากเกิดปัญหาด้านมลพิษจนเกินศักยภาพในพื้นที่ที่จะรองรับได้ ซึ่งหมายถึง ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และชุมชนจะมีความร้ายแรงในระดับอันตรายสูงสุด ดังนั้นหากจะมี โครงการหรือกิจกรรมใดๆเกิดขึ้นอีกในพื้นที่ดังกล่าวนี้ จึงต้องถือว่าเป็นโครงการที่มีความรุนแรง เพราะมีศักยภาพสูงในการทำให้ระดับมลพิษในพื้นที่ควบคุมเกินระดับอันตรายสูงสุด

5. ข้อเสนอให้ เพิ่มประเภทโครงการหรือกิจกรรมที่มีผลกระทบข้ามพรมแดน เป็น โครงการที่อาจจะก่อผลกระทบรุนแรง โดยเฉพาะที่ฝ่ายไทยเข้าไปมีส่วนทั้งทางตรงและทางอ้อม ประเภทโครงการเช่นนี้ในภาคเหนือ ได้แก่ โครงการเขื่อนไฟฟ้าฮัตจี กันแม่น้ำสาละวินในประเทศ พม่า, โครงการเขื่อนไฟฟ้าท่าซาง กันแม่น้ำสาละวินในประเทศพม่า (เอกสารแนบที่ 2 : หนังสือ สาละวิน สายน้ำสามแผ่นดิน หน้า 49-108), การรับซื้อไฟฟ้าจากโรงไฟฟ้าถ่านหิน มาย-กก จาก ประเทศพม่า ซึ่งโรงไฟฟ้าถ่านหินจะตั้งในเขตต้นน้ำแมกก ในพม่า และแม่น้ำกจะไหลเข้าสู่ ประเทศผ่านจ.เชียงราย และไหลลงแม่น้ำโขงที่อ.เชียงแสน จ.เชียงราย, การรับซื้อไฟฟ้าจาก โครงการเขื่อนปากแบ่ง หรือเขื่อนไชยะบุรี กันแม่น้ำโขง ในประเทศสปป.ลาว ซึ่งจะสร้างผลกระทบต่อระบบนิเวศแม่น้ำโขงอย่างรุนแรง และส่งผลกระทบต่อเนื่องต่อชุมชนที่อาศัยริมฝั่งแม่น้ำโขงเขตอ. เวียงแก่น อ.เชียงของ และอ.เชียงแสน จ.เชียงราย, โครงการระเบิดร่องน้ำลึกเพื่อการเดินเรือเชิง พาณิชย์ในแม่น้ำโขง ในเขตอ.เชียงแสน และอ.เชียงของ จ.เชียงราย เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อเป็นการสร้าง หลักประกันในการแก้ไขปัญหาที่จะเกิดขึ้นจากโครงการเหล่านี้ในทุกๆด้าน เพราะถึงแม้ว่าที่ตั้ง โครงการจะอยู่ในประเทศเพื่อนบ้าน อาจจะไม่อยู่ในเงื่อนไขที่จะดำเนินการตามข้อกำหนดของไทย แต่ปัญหาผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อระบบนิเวศแม่น้ำจะเชื่อมโยงถึงกัน และในบางโครงการจะเกี่ยวข้อง กับเรื่องผลต่อการเปลี่ยนแปลงเขตแดนของประเทศด้วย ดังนั้นฝ่ายไทยจึงต้องมีความรับผิดชอบใน การลงทุนในประเทศเพื่อนบ้าน ที่จะก่อผลกระทบข้ามพรมแดนด้วย

กรณีการสร้างเขื่อนฮัตจีในประเทศพม่า จะก่อให้เกิดผลกระทบต่อการอพยพของชาว กะเหรี่ยงข้ามมายังฝั่งประเทศไทย ซึ่งผลกระทบด้านสุขภาพที่สำคัญคือ โรคภัยไข้เจ็บที่มากับผู้ อพยพ ซึ่งได้หายไปจากประเทศไทยแล้ว สามารถกลับมาระบาดได้ใหม่ในประเทศไทย ดังที่ปรากฏ ในเอกสารแนบที่ 2 หน้า 140-153

ประการที่ 2 กระบวนการจัดรับฟังความเห็นในภาคเหนือและภาคอื่น ๆ ภาคละ 1 ครั้ง โดยกำหนดรูปแบบการลงทะเบียนผ่านระบบอินเทอร์เน็ต และจำกัดจำนวนผู้เข้าร่วมเพียง 250 คน นั้น ได้ปิดกั้นโอกาสของประชาชนหรือชุมชน ในพื้นที่โครงการต่างๆ ในการเข้าร่วมเวทีการจัดรับ ฟังความคิดเห็น ซึ่งจัดขึ้นครั้งแรกในวันที่ 19 กุมภาพันธ์นี้ ผู้ที่เข้าร่วมเวทีเกือบทั้งหมด สามารถ เข้าถึงระบบอินเทอร์เน็ตได้ ทั้งๆที่ในความเป็นจริงแล้ว ประชาชนหรือชุมชนคือผู้ที่ได้รับผลกระทบ

โดยตรง จากโครงการหรือกิจกรรม ไม่ว่าจะจัดอยู่ในประเภทที่รุนแรงหรือไม่ก็ตาม ต้องได้รับความคุ้มครองจาก รัฐธรรมนูญ มาตรา 66 และ มาตรา 67 วรรคหนึ่ง ด้วยเช่นกัน

ข้อคิดเห็นของชุมชนต่อ “ความรุนแรง” ที่เกิดขึ้นจากโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ นั้น ต้องเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพิจารณาจัดประเภทโครงการ ถึงแม้ว่าจะถูกมองว่าไม่มีความเป็นวิชาการ แต่เป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ที่คณะกรรมการจัดรับฟังความเห็นฯ ต้องมีกระบวนการที่ดีในการเข้าถึงและแปลความให้เป็นเหตุผลเชิงวิชาการต่อไป เช่น กรณีตัวอย่างโครงการในภาคเหนือได้แก่

1. โครงการผันน้ำยมตอนล่าง ลงสู่เขื่อนภูมิพล โดยการสร้างเขื่อนกันแม่น้ำยม ในอำเภอสบเมย จ.แม่ฮ่องสอน จะสร้างสถานีสูบน้ำและอุโมงค์ผันน้ำขนาดใหญ่ยาว 60 กิโลเมตรลอดใต้ภูเขาในเขตอ.สบเมย จ.แม่ฮ่องสอน, อ.อมก๋อย และ อ.ดอยเต่า จ.เชียงใหม่ ประชาชนหรือชุมชน ที่ตั้งถิ่นฐานในพื้นที่โครงการ ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในเขตป่าเขา ไม่สามารถเข้าร่วมเวทีในวันนี้ได้ (สรุปโครงการและผลกระทบตามเอกสารแนบ 1 ในหนังสือ สาระวิน สายน้ำสามแผ่นดิน หน้า 109-118) รวมทั้งโครงการผันน้ำขนาดใหญ่อื่น ๆ ที่ได้มีการศึกษาในภาคเหนือ ได้แก่ โครงการผันน้ำแม่แตง-เขื่อนแม่วง, โครงการผันน้ำกก-อิง-น่าน (สรุปโครงการและผลกระทบตามเอกสารแนบ 3 หน้า 119-121), โครงการผันน้ำแม่สาย-แม่น้ำกก-แม่น้ำอิงตอนบน, โครงการผันน้ำแม่กก-แม่น้ำฝาง-แม่น้ำปิงตอนบน โครงการผันน้ำทั้งในลุ่มน้ำและข้ามลุ่มน้ำที่กล่าวมานี้ จะผ่านพื้นที่ชุมชนเป็นเรือนแพเรือนหมื่น ก็ยากที่ชุมชนเหล่านี้จะมีส่วนร่วมในการกำหนดหลักเกณฑ์ว่า โครงการผันน้ำมีความรุนแรงหรือไม่อย่างไร

2. โครงการเหมืองแร่ลิทไนต์ อ.เวียงแหง จ.เชียงใหม่ กำลังอยู่ในระหว่างการศึกษาของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย และโครงการเหมืองแร่อื่นๆ และกิจการประเภทระเบิดและย่อยหิน ซึ่งมีอยู่ทั่วไปในภาคเหนือทั้งที่กำลังดำเนินการ และหลายโครงการยุติไปแล้ว ประชาชนหรือชุมชนในพื้นที่โครงการเหล่านี้ เกือบไม่มีโอกาสเข้าร่วมในกระบวนการจัดรับฟังความเห็นในรูปแบบเช่นนี้

กป.อพช. ใครขอเสนอว่า คณะอนุกรรมการฯ ควรจัดตั้งคณะทำงาน เพื่อรวบรวมข้อมูลข้อคิดเห็นในระดับชุมชนอย่างกว้างขวาง ซึ่งจะทำให้ได้ข้อคิดเห็นในเรื่อง “ความรุนแรง” ที่จะทำให้การนิยามความหมายเรื่องความรุนแรงมีความสมบูรณ์ขึ้นเชิงสังคมและวัฒนธรรม โดยไม่ควรมีข้อจำกัดเรื่องเวลา เพราะข้อยุติที่ได้จะมีผลครอบคลุมทุกพื้นที่ของประเทศไทย

ประกาศที่ 3 คำว่า “ความรุนแรง” ของโครงการหรือกิจกรรมนั้น ถูกระบุในรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 มาตรา 56 วรรคสอง ซึ่งกำหนดว่า “การดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมจะกระทำมิได้ เว้นแต่จะได้ศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม ...” และต่อมารัฐธรรมนูญ พ.ศ.2550 มาตรา 67 วรรคสอง ได้ให้

ความสำคัญเพิ่มขึ้นต่อ “ชุมชนและทรัพยากรธรรมชาติที่จะได้รับผลกระทบ” และ “ผลกระทบด้านสุขภาพของประชาชนในชุมชน” จึงได้ระบุว่า “การดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ และสุขภาพ จะกระทำมิได้ เว้นแต่จะได้ศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนในชุมชน และจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียก่อน ...”

จะเห็นได้ว่าสาระสำคัญที่ไม่ได้เปลี่ยนแปลงคือ “การดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบอย่างรุนแรง” ได้ปรากฏมาตั้งแต่รัฐธรรมนูญ พ.ศ.2540 และเมื่อกลับไปดูการร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2540 ในการประชุมร่วมของรัฐสภาเพื่อพิจารณา ร่างกฎหมายรัฐธรรมนูญพ.ศ. 2540 ในระหว่างวันที่ 4-10 กันยายน 2540 นั้น มีสมาชิกรัฐสภากล่าวสนับสนุน ร่างมาตรา 56 โดยยกตัวอย่างโครงการเขื่อน ซึ่งเป็นโครงการที่ต้องดำเนินการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม เนื่องจากมีผลกระทบต่อประชาชนในพื้นที่อย่างรุนแรง (http://202.122.40.26/ewtadmin/ewt/parliament_parcy/download/parliament_law/05rm_09%2009%202540.pdf)

ดังนั้นโดยนัยนี้ โครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบอย่างรุนแรง คือโครงการหรือกิจกรรมที่เข้าหลักเกณฑ์ต้องจัดทำรายงานผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมเป็นหลักเกณฑ์ขั้นต่ำอยู่แล้ว(ตาม พรบ.รักษาและส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535) เมื่อผนวกกับบทบัญญัติเพิ่มเติมของรัฐธรรมนูญพ.ศ.2550 มาตรา 67 วรรคสองนั้น เจ้าของโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ เหล่านี้ ก็จะต้องจัดทำรายงานผลกระทบด้านสุขภาพควบคู่ไปด้วย

ในนาม กป.อพช.เหนือ ใคร่ขอขอบคุณที่คณะอนุกรรมการฯ ได้มาจัดการรับฟังความคิดเห็นในครั้งนี้ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าคณะอนุกรรมการรับฟังความเห็นฯ จะได้พิจารณาข้อเสนอของกป.อพช. ที่ได้เรียนนำเสนอมาทั้งหมดนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นายมนตรี จันทวงศ์)

ประธานคณะกรรมการประสานงานองค์กรพัฒนาเอกชนภาคเหนือ